עין משפמ

נר מצוה

פו א ב מיי׳ פט״ו מהל׳ איסורי ביאה הלכה יא פי"ח הלכה יג יד סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף יז [וברב אלפס עוד ביבמות פ"ז דף דאפילו ע"י בדיהת האם לא מיתכשר

כ"ו]: בז ג ד ה מיי פי"ט שם הלכה ט טור אה"ע אלא לר"ג אבל לרבי יהושע לא והכא אמר דהא קא מודה וכשר לכ״ע ושמא סימן ו וש"ע אה"ע סימן יש לחלק דבא דהתם היינו שפעם אחת בא עליה אבל מודה דהכא דקאמר מיניה היינו שבא עליה ביאות הרבה והיה רגיל אצלה תמיד וכדאמרינו רוב

תוספות רי"ד בעילות הלך אחר הבעל: חדא דקא איז מינאי הוא אר"י למאי אין מינא אורי למאר ניחוש לה חדא דהא קא מודי ותו האר"י אמר שמואל הל' כר"ג פי' מודה. וללישנא קמא דיבמות דלא דיימא מעלמא ולאיכא דאמרי דאפילו דיימא מעלמא כיון דקא מודה בתריה וכהן הוא נאמנת ואע"ג דידיה שדינן ליה: חדא דקא מודה. דאחי ההוא פלווי ומכחיש מצינו לפרש דאיירי לעניו לאוסרה על ו אוני ההוא פלוני ומכוזיש לה ואמר לא באתי עליי מעולם היא נאמנת דאי הארום וה"פ חדא דקא מודה הלכך איתא דהיכא דקא מכחיש אינה נאסרת עליו ועוד הא רב יהודה איזא דוזיכא דקא מכודש לה לא מהימנא א״כ אמאי מהימן לה ר״ג מסתמא כו׳ לא קאמר ועוד אפילו לא מודה ירוא אוחו פלווי ויאמר דאם אינו מודה פשיטא דנאסרת עליו יבוא אותו פלוני ויאמו אם בא עליה אם לאו אלא ודאי דאע"ג דהוה אלא כלומר אפילו כי ליכא טעמא דמודה כגון לאביי דס"פ אלמנה אתי ומכחיש לה היא נאמנת בין להכשיר מדאפקרה נפשה לגבי ארום מפחרה בין להכשיר בתה והכא נפשה נמי לגבי עלמא אפ״ה אינה . נמי אע"ג דאתי ארוס נאסרת עליו משום דנאמנת כר"ג. עליה היא נאמנת להכשיר כן פי׳ לנו ר״י ואי אפשר להעמידה העובר ולהכשיר עצמה אם דלפי דבריו אם כן הא דאמר אביי מדאפקרה נפשה היינו בשלא בדקו אסורה דשויא אנפשיה חתיכה דאיסו' א"ל אביי אם אמו וזה אינו דהא אפלוגמא דרב ושמואל קאי דמוקמי בקדושין מאי מכשיר ר"ג והא"ל שמואל שתוקי בדוקי ולמאי דגרסינן בקדושין לר"י שיננא הלכתא כר"ג ארוסה שעיברה לא קשה מידי על כן [עד] דאיכא רוב כשרים לריך לפרש דהכא לא איירי לאוסרה אצלה והכא רוב פסולים אצלה והכא דוב פסולים אצלה פי׳ ארוסה הכל פסולין אצלה חוץ מן עליו אלא לענין להכשיר את הולד והשתא הוי ועוד כפשוטו ועוד דאפילו . הארוס וליטעמד תיקשי לא יודה ולאו דקאמר דלאו מיניה לא תעביד עובדא. אלא הא דבהא לא מכשיר ר"ג כיון דהוי ברי לכתחלה הא דיעבד והכא נמי כדיעבד דמי פי׳ אם בא כהן לימלך לב״ד לא וברי כדחמר ברפ"ב חלח כגון שמת או דליתיה קמן דלישייליה והא דחשיב שרינז ליה לכתחלה אלא ליה בסמוך דיעבד לפי שלא היה יכול הולד להינשא לבת ישראל ואפילו והא דיעבד פי' המורה אם נשאה כהן ולא נמלך לא מפקינן לה מיניה והא נמי כדיעבד דמי שנתעברה לממזרת אסור דמדאורייתא כשר הוא ואתה בא לפסול העובר אתה מאמינה הרי אתה מוציאה מבעלה. ואינו טוביאה מבעלה. ואינו נ"ל דאפי' אם מהימנינן לה ה"מ להכשיר גופה ובתה לכהונה אבל על אנפשיה חתיכה דאיסורא אלא נ"ל כך [פירושו] אי ארא נייי כן (פייושון אי לא מהימנינן לה משוינן לבתה ממזרת ואסורה לבא רכהל ולא דמיא לפוויה לה לכהונה לא פסיל לה לההל דאימר לחלל ורעלה לקות האימו לחולל נבעלה ואסורה לכהן ומותרת לישראל אבל הכא אי לישראל אבל הכא אי מספקת לה דנתעברה מאחר הויא לה ממזרת ומה לי לאפוקי מקהל ומה לי לאפקה מבעלה וכי היכי דדיעבד דהתם אמרת נאמנת הכא נמי נאמנת ומותרת בתה לכהן

והא דר"י אתיא כשמואל

דבפרק אלמנה לכ״ג פליגי רב ושמואל בארוסה שעיברה דרב אמר הולד

ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי ובפרק עשרה יוחסין מפרשי' אמילתא

לאימ׳ ואי אמרה

מארוסה נתעברה נאמנת:

דשמואל מאי

דמי דהא מודה דהכא אינו אלא שהיה אומר שבא עליה דפשיטא שלא היה מזנב אחריה לאורבה שלא תזנה ובין לרב ובין לשמואל אסור הוא בבת ישראל דשתוקי דקאמר לשמואל היינו דאסור בבת ישראל לכולהו לישני דבפרק בתרא דקדושין וללישנא דבדוקי נמי קשה טפי דמשמע

> איז מינאי אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דהא קא מודה ועוד הא שאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל או אמר ליה אביי יובהא כי לא מודה מכשר רבן גמליאל והאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא "הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה והכא רוב פסולין אצלה וליטעסיך תקשי לך הִיא גופא הלכה ְואת ִלא תעביד עובדא אלא מאי אית לך למימר בהא לכתחלה הא דיעבד והא גמי כדיעבד דמי רמי ליה אביי 9לרבא ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת ורמינהו יהעיד ר' יהושע ורבי יהודה בן בתירא יעל אלמנת עיםה שהיא כשרה לכהונה א"ל הכי השתא התם אשה נישאת בודקת ונישאת הכא אשה מזנה בודקת ומזנה אמר רבא דרבי יהושע אדרבי יהושע קשיא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא והא קתני סיפא אמר להן רבן גמליאל קבלנו עדותכם יאבל מה נעשה שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית ִדיָן עלָ כך שהִכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב אלא אמר רבא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא התם ברי הכא שמא בר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא התם חד ספיקא הכא תרי ספיקי הלכך לרבן גמליאל אלים ליה ברי דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר וקיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל לרבי יהושע אלים ליה חד ספיקא דאפילו בברי גמי פסיל וקיל ליה ספק ספיקא דאפילו בשמא נמי מכשיר תנו רבנן ∘איזוהי אלמנת עיםה יכל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים אמר רבי מאיר

שמעתי דהאי הוי כדיעבד הלכה כר"ג]: (מן ד"ה ההוא ארום ע"ל היה חסר מהתוספות): אלמנת עיםה. פירש בקונטרס שני פירושין ושניהם דחוקים דהא אמרינן לקמן איזו היא אלמנת עיסה כל שנטמע בה ספק חלל י) ומה טימוע שייך במה שנישאת לספק חלל ועוד דאין לשון עיסה נופל על אדם אחד אלא על משפחה שייך לשון עיסה כדחמרינן (קדושין דף סט:) כל החרלות עיסה לארץ ישראל וא"י עיסה לבבל ובתוספתא תניא מפני מה אמרו עיסה פסולה מפני ספיקי חללין ומה ספיקי חללין שייך לאלו הפירושין ונראה לר"י ולריב"א דעיסה קורא המשפחה שנטמע בהם ספק חלל אחד או הרבה ספיקי חללים ולהכי חשיב ליה לקמן ספק ספיקא דכל אחד מבני המשפחה ספק אם הוא אותו ספק שנתערב בהן אם לאו ולקמן גרסינן איזהו עיסה כל שנטמע בה כו' ולא גרסינן אלמנת והכי איתא בירושלמי ואפילו גרסינן אלמנת כל שנטמע בה קאי אעיסה ואם תאמר דבפרק עשרה יוחסין (שם דף עה.) משמע דאפילו מאן דמכשר אלמנת עיסה מודה בבת דפסולה גבי הא דאמר רב חסדא הכל מודים באלמנת עיסה שפסולה לכהונה כו' ולאפוקי מהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע כו' ומה לי אלמנה מה לי בת דבת נמי הוי ספק ספיקא

שמעתי כמו באלמנה וי"ל דבת העיסה אין לה חזקה דכשרות ואע"ג דבעלמא מקילין בספק ספיקא הכא מעלה עשו ביוחסין כי היכי דמלריך לקמן תרי רובי להכשיר אף על גב דבעלמא סגי בחד רובא: דרבר יהושע אדר"י דא קשיא. והשתא לא מלי לשנויי דבודקת ונישאת כדמשני לעיל כיון דהשתא אוקימנא באומרת שמא: תבן רבנן איזו היא אלמנת עיבה. קשה לרבינו תם על גרסת הספרים דגרסי אלמנת עיסה דאם כן אית ליה לרבי יוסי דאלמנת עיסה כשרה דהא מכשר לקתן שחוק ממזר וכל שכן דמכשר באלמנת עיסה כדמוכח הסוגיא ובפרק עשרה יוחסין (ג"ז שם) אמר בהדיא דלרבי יוסי אלמנח עיסה פסולה לכך מוחק רבינו חם אלמנח וגרים איזוהי עיסה ולענין בת קתני וקאי אהאי דתנא בשילהי עדיות העיסה נאמנת לטהר ולטמא לרחק ולקרב לאסור ולהתיר וה"פ נאמנת לטהר עלמה בלויחה או בשתיקה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לטמא ולטהר שייך לענין ממזרות ונתינות כדתנן (קדושין דף עב:) ממזרים ונחינים עתידין ליטהר לרחק ולקרב שייך אחללות כדתנן הכהנים שומעים לכם לרחק ולא לקרב וכן לקמן (דף ס.) וריחקום בני משפחה ולאסור ולהתיר שייך אעבדים והא דפריך בפ"ב (לקמן דף כח:) טמאה וטהורה ס"ד התם דכייל כל פסולי בחד לישנא הוה ליה למיתני משפחה זו כשרה וזו פסולה אבל אממזרות ונחינות לחודא שייך שפיר לשון טומאה וטהרה ונאמנת נקט משום לטהר לקרב ולהתיר אף על גב דלטמא ולרחק ולאסור בלויחה או בשתיקה לא שייך נאמנות ועלה קתני בברייתא דהכא איזו היא עיסה שנאמנת בלויחה או בשתיקה לטהר את הבת כל שאין בה כו' והכי משמע בתוספתא דקתני נאמנת עיסה לטהר ולטמא לאסור ולהתיר לרחק ולקרב ובאלמנת עיסה לא נגעו והשתא לא קשה דרבי יוסי אדרבי יוסי דהא דאכשר רבי יוסי בשתוק ממזר אגוף העיסה קאי להכשיר את הבת אבל במקום שמזכיר אלמנת עיסה להכשיר דוקא אלמנה ולא הבת כדמוכח בקדושין (דף עה.) ושם ודאי פוסל רבי יוסי אפילו את האלמנה כדמוכח נמי בקדושין וכדברי ר״ת משמע בירושלמי דקתני איזהו עיסה כל שאין בה לא ממזר ולא נחין ולא עבדי מלכים רבי מאיר אומר כל שאין בה אחד מכל אלו בתה כשרה אלמא דבכשרות דבת מיירי ולא באלמנה ומיהו קשה לרשב"א כיון דהך ברייתא קיימא לפרושי ההיא דסוף עדיות אם כן רבי מאיר דסבר דחלל בין נווח בין שחק כשר א״כ היכי מפרש הא דקתני לרחק ואור״י הא דמכשר ר״מ חלל שוחק הני מילי כשאחרי כן שואלין ממנו אם הוא חלל אם לאו ולווח אבל אם לעולם שותק פשיטא דפסול והא דקחני דנאמנת לרחק אם לעולם שותק:

אין מינאי. אמת ממני הוא: ובהא כי לא מודי כו'. דקא אמרת ועוד: ארוסה הכל פסולין אצלה חוץ מן הארוס: הא לכחחלה. אם בא כהן לימלך לבית דין לא שרינן ליה לכונסה אא"כ היו רוב כשרים אנלה: דיעבד. אם נשאה כהן ולא נמלך לא מפקינן לה מיניה:

והא נמי כדיעבד דמי. שנתעברה ואתה בא לפסול העובר ולאוסרה על הארום דאם אין אתה מאמינה הרי אתה מוליאה מבעלה: מי אמר רבי יהושע אינה נאמנת. אלמא לא מוקמינן לה אחוקה: עיסה. לשון ספק: על אלמנת עיסה. שהיא באה מכח ספק חלל כדלקמןי שנטמע בה ספק חלל כגון שזרק בעל אמו הראשון לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה ומת ונמלאת זו ספק גרושה ספק אלמנה ונשאה כהן והוליד ממנה בן זהו ספק חלל והעיד ר"י על אלמנתו של זה שהיא כשרה. אלמא מוקמינן לה אחזקה ואמרינן אל תפסילנה לזו מספק כלומ׳ שמא בעלה חלל היה: בודקת וניסת. וי"ל שבדקה אחר אותן גירושין והוגד לה שקרוב לו היו ולא נתגרשה כלל ואלמנה היתה וכשרה לכהן: בודקת ומונה. בתמיה: דרבו גמליאל אדרבו גמליאל לא קשיא. בתמיה דלא חיישת לתרולינהו: הא קתני סיפא. דההיא אמר להן כו': קבלנו עדותכם. נאמנים אתם לנו שכך שמעתם: על כך. להתירה לכהונה דודאי אסורה: שהכהנים שומעין לכם. אם תאמרו אסורה: אבל לא לקרב. אם תאמרו מותרת: התם ברי. מתניתין היא אומרת ברי לי שלכשר נבעלתי: הכח. גבי אלמנת עיסה כי היכי דלדידן מספקא לן לדידה נמי מספקא לה וליכא למימר בה ברי ושמא ברי עדיף: חד ספיקא. מתניתין חד ספיקא היא ספק נבעלה לכשר ספק נבעלה לפסול שהרי לה בה זה לפנינו וחילו בה שמה היינו מכירים בו שהוא פסול: הכא. גבי אלמנת עיסה: תרי ספיקי. אמו של ספק חלל זה בה נולד הספק והיא עלמה לא נאסרה אלא מספק וזו שבאה מחמת בנה קרי לה ספק

ספיקא. ומדברי רבי יוסף טוב עלם מלאתי [אלמנת עיסה] אשה שהיה בעלה ספק ספיקא כגון שנתגרשה אמו מבעלה הראשון ספק קרוב לו ספק קרוב לה ומת בתוך שלשה חדשים ונשחת לכהן תוך שלשה חדשים וילדה את זה ספק שהוא בן תשעה לראשון וכשר ואפילו היתה מגורשת שהרי קודם לגט נתעברה או אפילו אחר הגט והוא ישראל ולא כהן וספק בן שבעה לאחרון ובנו של כהן הוא והרי הוא ספק חלל הרי ספק ספיקא שמא אינו בנו של כהן ואח"ל בנו הוא שמא לא היתה אמו גרושה אלא אלמנה ולהכי קרי לה עיסה שיש בה עירובי ספיקות הרבה כעיסה זו שהיא בלוסה. והא דאמרינן לקמן [ע"ב] כל שנטמע בה ספק חלל היינו פירושה כל שנטמעו בה ספק עירוביי חלל. נטמע נתערב: איזוהי אלמנת עיסה. שהעידו עליה שהיא כשרה: כל שאין. בעירובי ספקותיה לא ספק ממזרות ולא ספק נחינות ולא ספק עבדי מלכים אלא ספק חלל לבדו. מש״ה נקט עבדי מלכים משום עבדי שלמה חשהיו עשירים ובעלי זרוע ונשאו להם בנות ישראל וכגון זרעו של הורדום שהי׳ עבד לבית חשמונאי וגברה ידו ומלךש:

ל ולעיל יב:], ב) ועי׳ מוס׳ יבמות קטו: ד"ה וכן הוין ותוס' ב"ת ע. סד"ה אתא ומוס' לקמן פה: ד"ה ועוד], ג) [ל"ל לרבה], ד) קדושין עה. עדיות פ״ח מ"ג, ה) [תוספתה קדושין .. ., אז נעוטפתח קז פ״ה], 1) [ע״ב], 1) עירובי ספק, רש עירובי ספק, רש"ש], ה) [יבמות טו:], ט) [ב"ב ג:], י) [וגם על חלל עלמו ג:], י) [וגם על חלל עלר אין שייך לשון טימוע],

הגהות מהר"ב רנשבורנ

א] גם' א"ל אביי ובהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג עיין ב"מ ע ע"א תד"ה אתא מריה וכו':

מוסף רש"י

אלמנת עיסה. חלמנת ספק חלל שהיתה מעורכת בספקות, בעלה היה ספק והיא באה מכחו דהויא לה ספק ספיקה (קדושין עה.).